

BEL GRIJALARI BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA NEVROLOGIK SIMPTOMLAR VA DAVOLASH STRATEGIYALARI

Hakimov Zohidjon Abduvohidjonovich

“Nevromed doctor” klinikasi asoschisi

Oliy toifali nervpotolog shifokor:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18015687>

Annotatsiya: maqolada bel grijalari bilan kasallangan bemorlarda yuzaga keladigan nevrologik simptomlar, ularning patofiziologik mexanizmlari va diagnostik jihatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, konservativ va minimal invaziv davolash usullari, jumladan farmakoterapiya, fizioterapiya, terapevtik mashqlar va reabilitatsiya metodlari keng ko‘lamda muhokama qilinadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, individual yondashuv va kompleks davolash bel grijalari bilan bog‘liq nevrologik buzilishlarni kamaytirish va bemorning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilash imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: bel grijasi, intervertebral disk prolapsi, nevrologik simptomlar, og‘riq sindromi, konservativ davolash, invaziv davolash, fizioterapiya, farmakoterapiya, reabilitatsiya, minimal invaziv jarrohlik.

Annotation: the article analyzes neurological symptoms in patients with lumbar hernias, their pathophysiological mechanisms, and diagnostic features. Conservative and minimally invasive treatment methods, including pharmacotherapy, physiotherapy, therapeutic exercises, and rehabilitation strategies, are extensively discussed. Research indicates that individualized and comprehensive treatment significantly reduces neurological impairments associated with lumbar hernias and improves patients’ quality of life.

Keywords: lumbar hernia, intervertebral disc prolapse, neurological symptoms, pain syndrome, conservative treatment, invasive treatment, physiotherapy, pharmacotherapy, rehabilitation, minimally invasive surgery.

Аннотация: в статье рассматриваются неврологические симптомы у пациентов с поясничными грыжами, их патофизиологические механизмы и диагностические особенности. Подробно обсуждаются консервативные и минимально инвазивные методы лечения, включая фармакотерапию, физиотерапию, терапевтические упражнения и реабилитационные стратегии. Исследования показывают, что индивидуальный и комплексный подход к лечению значительно снижает неврологические нарушения и улучшает качество жизни пациентов.

Ключевые слова: поясничная грыжа, пролапс межпозвонкового диска, неврологические симптомы, болевой синдром, консервативное лечение, инвазивное лечение, физиотерапия, фармакотерапия, реабилитация, минимально инвазивная хирургия

Bel grijalari — umurtqa pog‘onasining degenerativ-distrofik jarayonlaridan kelib chiqadigan keng tarqalgan patologiya bo‘lib, intervertebral disk prolapsi natijasida yuzaga keladigan nevrologik simptomlar bilan tavsiflanadi. Ushbu kasallik bemorlarda kuchli og‘riq, mushak tonusining o‘zgarishi, refleks buzilishlar va sensor disfunktsiyalarni keltirib chiqaradi. O‘rta yoshdagi va faol hayot kechirayotgan shaxslar orasida keng tarqalgan bo‘lib, ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan salbiy oqibatlarga olib keladi. Shu sababli, bel grijalari bilan kasallangan

bemorlarning nevrologik holatini to'g'ri baholash, individual davolash strategiyasini ishlab chiqish va samarali profilaktik choralarni belgilash nevrologiya va ortopediya sohasida dolzarb vazifa hisoblanadi.

Bel grijalari bilan kasallangan bemorlarda konservativ va invaziv davolash usullarining samaradorligi patologik o'zgarishlar bosqichiga, umurtqa pog'onasi segmentining anatomik xususiyatlariga va bemorning umumiy sog'lig'iga bog'liq. Konservativ yondashuv — farmakoterapiya, fizioterapiya, terapevtik mashqlar va reabilitatsiya — og'riqni kamaytirish va nevrologik buzilishlarni sekinlashtirishga qaratilgan bo'lsa, minimal invaziv yoki klassik jarrohlik og'riq sindromi kuchli va konservativ davolash samara bermagan hollarda qo'llaniladi.

Asosiy qism

Bel grijalari bilan kasallangan bemorlarda nevrologik simptomlarning rivojlanishi asosan intervertebral disk prolapsi natijasida yuzaga keladi. Disk yadrosi (nucleus pulposus) annulus fibrosusni yorib chiqishi natijasida umurtqa pog'onasi segmentlaridagi nerv ildizlariga siqilish bo'ladi. Bu jarayon refleks buzilishlari, mushak tonusining pasayishi yoki ortishi, sensor buzilishlar, paresteziya va kuchli og'riq sindromi bilan namoyon bo'ladi. Lumbal hududdagi prolapslar oyoqlarda kuchsizlanish, reflekslarning susayishi va harakat qobiliyatining pasayishiga olib kelsa, servikal prolapslar qo'l va bo'y sohasida og'riq va sezgi buzilishlariga sabab bo'ladi. Shuningdek, og'riqning intensivligi va davomiyligi nevrologik simptomlarning turli kombinatsiyalarini keltirib chiqaradi, bu esa bemorlarning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Inflamatuar jarayonlar nevrologik simptomlarning rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi. Disk atrofidagi yumshoq to'qimalarda yallig'lanish mediatorlari — interleykinlar, TNF- α , prostaglandinlar va boshqa sitokinlar — faollashadi. Bu mediatorlar periferik nerv tolalarini qo'zg'atadi va og'riq sindromini kuchaytiradi. Shu bilan birga, yallig'lanish mushak-ligament apparatida disbalansni yuzaga keltiradi, bu esa umurtqa pog'onasi segmentlarining barqarorligini pasaytiradi. Metabolik buzilishlar, xususan qandli diabet va giperkolesterolemiya kabi holatlar degenerativ jarayonlarni tezlashtiradi va konservativ davolashning samaradorligini pasaytiradi.

Konservativ davolash bel grijalari bilan kasallangan bemorlar uchun birinchi navbatda tavsiya etiladi. Farmakoterapiya og'riqni kamaytirish va yallig'lanishni bostirishga qaratilgan bo'lib, non-steroid yallig'lanishga qarshi dorilar (NSAID), miorilaksantlar va nevropatik og'riqni kamaytiruvchi vositalarni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga fizioterapevtik muolajalar — ultratovush, lazer terapiya, elektroterapiya, magnitoterapiya va krioterapiya — qon aylanishini yaxshilash, to'qimalar regeneratsiyasini tezlashtirish, mushak tonusini normallashtirish va nevrologik simptomlarni kamaytirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, fizioterapiya bilan birga qo'llaniladigan dori terapiyasi og'riq sindromini sezilarli darajada yengillashtiradi va bemorlarning funktsional holatini yaxshilaydi.

Terapevtik gimnastika va maxsus jismoniy mashqlar bemorlarni tiklash jarayonida muhim rol o'ynaydi. Mashqlar mushak tonusini normallashtiradi, umurtqa pog'onasi barqarorligini oshiradi va intervertebral diskga tushadigan stressni kamaytiradi. Bemorlar noto'g'ri postural harakatlar, og'ir jismoniy ishlar va ortiqcha yuklanishlardan ogohlantiriladi, bu esa degenerativ jarayonlarning sekinlashishiga xizmat qiladi va simptomlarning takrorlanish ehtimolini kamaytiradi. Shuningdek, fizioterapiya va mashqlar bilan birgalikda

qo'llaniladigan massaj va mexanik taranglikni kamaytiruvchi texnikalar mushak spazmlarini yengillashtiradi va periferik nervlarga tushadigan bosimni kamaytiradi.

Minimal invaziv jarrohlik usullari — perkutanna diskotomiya, radiofrekans ablatsiyasi, epidural steroid injeksiyalari va mikrodissektomiya — og'riq sindromi kuchli va konservativ davolash samara bermagan holdarda qo'llaniladi. Ushbu usullar umurtqa pog'onasiga minimal zarar yetkazgan holda, nerv tolalarini siqishni kamaytiradi, yallig'lanish jarayonini bostiradi va simptomlarni tezda yengillashtiradi. Shuningdek, bemorning umumiy sog'ligi, prolapsning joylashuvi, og'riq intensivligi va nevrologik buzilishlar darajasi invaziv muolaja oldidan batafsil baholanadi, bu esa jarrohlik samaradorligini oshiradi va asoratlar xavfini kamaytiradi.

Bemorlarni reabilitatsiya qilish davolash jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Reabilitatsiya dasturi fizioterapiya, terapevtik mashqlar, og'riqni boshqarish, hayot tarzi o'zgarishlari va psixologik qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi. Reabilitatsiya jarayonida bemorlarning funktsional holati va og'riq darajasi muntazam monitoring qilinadi, bu davolash samaradorligini baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, bemorlarga individual postural o'rgatish, ergonomik tavsiyalar va og'ir yuklarni to'g'ri ko'tarish texnikalari ta'lim beriladi, bu esa degenerativ jarayonlarni sekinlashtiradi.

Nevrologik simptomlarning monitoringi zamonaviy diagnostika usullari yordamida amalga oshiriladi. MRI va CT skanerlash prolapsning kattaligi, nerv tolalariga ta'sir darajasi, konservativ davolashga javobni aniqlash imkonini beradi. Elektrofiziologik tadqiqotlar mushak va nerv funktsiyasini baholash, og'riq manbasini aniqlash va davolash strategiyasini moslashtirishda muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, klinik shikoyatlar va funktsional testlar davolash samaradorligini va bemorning hayot sifatini baholashda qo'llaniladi.

Bemorlarni og'riq sindromini qayta rivojlanishdan himoya qilishda profilaktik choralar muhim rol o'ynaydi. Ergonomik ish sharoitlarini yaratish, vaznni nazorat qilish, muntazam jismoniy mashqlar, sog'lom turmush tarzi va ortiqcha stressni kamaytirish degenerativ jarayonlarning rivojlanishini sekinlashtiradi. Kompleks yondashuv bel grijalari bilan kasallangan bemorlarda nevrologik simptomlarning kamayishini, bemorlarning funktsional salohiyatini tiklash va hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilash imkonini beradi.

Xulosa

Bel grijalari bilan kasallangan bemorlarda nevrologik simptomlar intervertebral disk prolapsi, yallig'lanish mediatorlari faolligi va mushak-ligament disbalansi bilan bog'liq. Individual va kompleks davolash strategiyasi konservativ va minimal invaziv yondashuvlarni uyg'un qo'llash orqali og'riqni kamaytiradi va bemorning hayot sifatini yaxshilaydi.

Farmakoterapiya, fizioterapiya, terapevtik mashqlar, reabilitatsiya va minimal invaziv jarrohlik kombinatsiyasi nevrologik simptomlarning kamayishiga, bemorlarning funktsional holatini tiklashga va kasallikning takrorlanish xavfini kamaytirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, profilaktik choralar bemorlarni sog'lom turmush tarziga rag'batlantiradi va kasallikni oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdukarimov, Sh., Bel grijalari va nevrologik simptomlar, Toshkent, 2022
2. Akbarov, T., Ortopediya va travmatologiya zamonaviy yondashuvlari, Samarqand, 2023
3. Karimova, M., Fizioterapiya va reabilitatsiya usullari, Toshkent, 2022
4. Nazarov, F., Minimal invaziv jarrohlik va bel grijalari, Buxoro, 2023

5. Rakhmonov, J., Intervertebral disk prolapsi: klinik tahlil, Toshkent, 2024
6. Sultonova, D., Nevrologik simptomlar va ularni davolash, Namangan, 2023
7. Tursunov, A., Bel grijalari bilan kasallangan bemorlarni reabilitatsiyasi, Toshkent, 2024
8. Umarov, B., Og'riq sindromini boshqarish, Samarqand, 2022
9. Yodgorov, K., Konservativ va invaziv davolash strategiyalari, Toshkent, 2025
10. Zokirov, L., Degenerativ kasalliklar va fizioterapevtik muolajalar, Toshkent, 2025